

fot. Jakub Ćwiklewski

PORADNIK PROWADZENIA SZKOLEŃ

WARSZTATY ZAKŁADANIA ROŚLINNYCH WYSP FILTRACYJNYCH

Publikację opracowano w ramach projektu „Poszerzanie wiedzy na temat zielonej infrastruktury, ochrony przyrody wśród społeczeństw Litwy i Polski” (NATURE AND PEOPLE LTPL00315)

Czas realizacji projektu: 4 listopada 2024 r. – 3 listopada 2025 r.

Koszty związane z realizacją działania: 8 065,57 euro
w tym kwota dofinansowania ERFF: 6 452,45 euro

Dlaczego warto organizować tego typu warsztaty?

Warsztaty dotyczące tworzenia roślinnych wysp filtracyjnych to innowacyjna i angażująca forma działań edukacyjnych, która łączy cele środowiskowe, społeczne i edukacyjne. Ich organizacja niesie ze sobą szereg korzyści:

- ▶ **wzmacnianie zaangażowania społecznego** – wspólna praca przy tworzeniu wyspy sprzyja integracji uczestników i budowaniu relacji opartych na współpracy i trosce o lokalne środowisko;
- ▶ **dostępność dla różnych grup** – formuła warsztatów pozwala na udział osób w różnym wieku i o zróżnicowanej sprawności fizycznej; każdy uczestnik może zaangażować się w działania zgodne z jego możliwościami;
- ▶ **zwiększanie wiedzy ekologicznej** – uczestnicy zdobywają wiedzę na temat funkcji i znaczenia roślinności mokradłowej w naturalnych procesach oczyszczania wody;
- ▶ **rozwijanie kompetencji praktycznych** – warsztaty uczą, jak samodzielnie wykonać roślinną wyspę filtracyjną oraz jak ją umiejscowić i utrzymać w zbiorniku wodnym (np. w oczku wodnym, stawie rybnym, zbiorniku retencyjnym);
- ▶ **tworzenie rozwiązań opartych na przyrodzie** (ang. *nature-based solutions*) – w efekcie warsztatów powstaje estetyczna i funkcjonalna instalacja, która wspiera procesy oczyszczania wody i poprawia stan lokalnych ekosystemów wodnych.

Czym są roślinne wyspy filtracyjne?

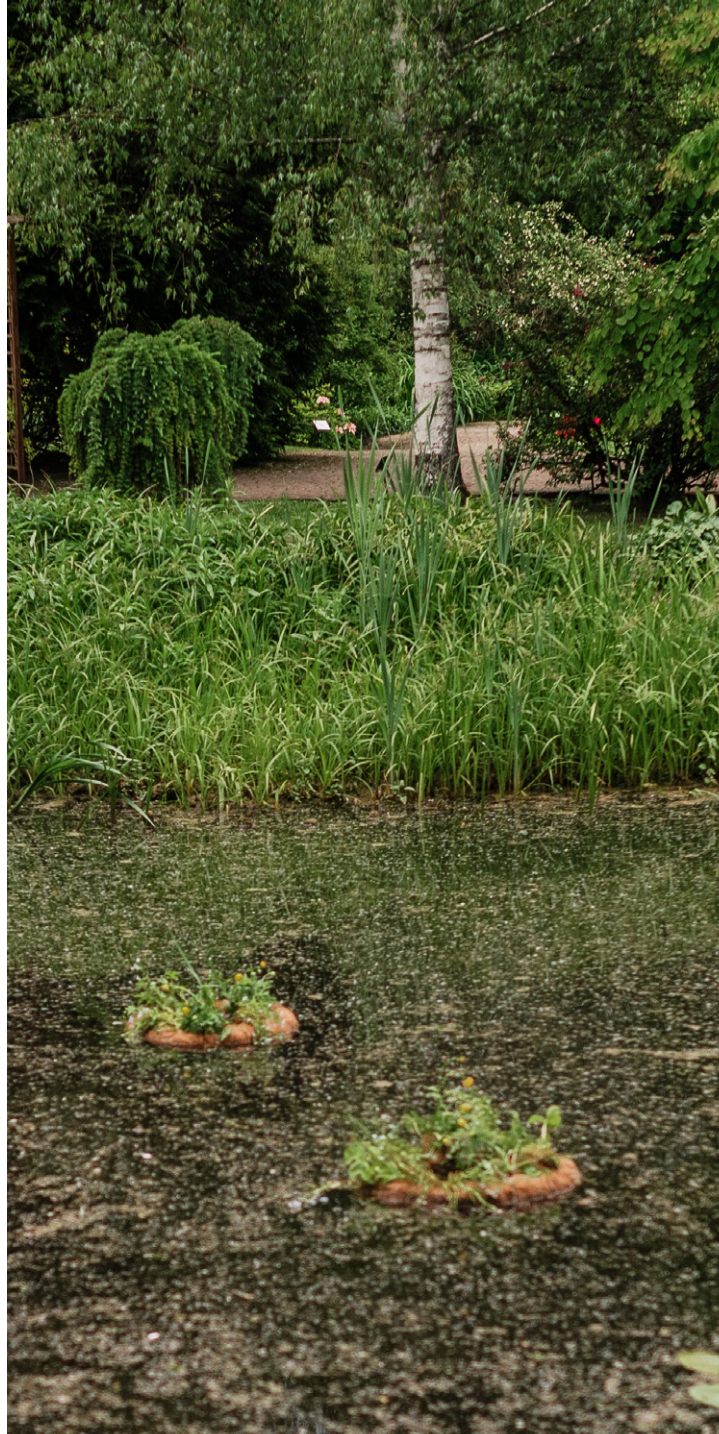
Roślinna wyspa filtracyjna to pływająca platforma wykonana z materiałów lekkich i odpornych na działanie wody, na której posadzone są rośliny hydrofitowe – gatunki przystosowane do życia w środowisku wodnym i oczywiście rodzime. Ich systemy korzeniowe pełnią funkcję biologicznego filtra, wspomagając usuwanie zanieczyszczeń ze zbiornika wodnego (np. nadmiaru biogenów).

Wyspy te stanowią:

- ▶ efektywne narzędzie do poprawy jakości wody w małych zbiornikach o ograniczonej linii brzegowej lub stromych brzegach,
- ▶ element zwiększający bioróżnorodność – są siedliskiem i miejscem rozrodu dla organizmów wodnych (np. płazów, owadów, ptaków),
- ▶ estetyczne urozmaicenie przestrzeni – ich kształt i forma mogą być dopasowane do charakteru otoczenia i możliwości technicznych,
- ▶ alternatywę dla konwencjonalnych, kosztownych technologii oczyszczania wody, zwłaszcza w środowiskach zurbanizowanych lub na terenach wiejskich.

Wyspa może być:

- ▶ zakotwiczona w określonym miejscu zbiornika (np. w pobliżu brzegu),
- ▶ swobodnie pływająca po powierzchni wody, co umożliwia jej przemieszczanie się zgodnie z kierunkiem wiatru lub prądem wody.

Czas realizacji

Czas niezbędny do przygotowania warsztatów to około cztery tygodnie. Obejmuje to m.in. wybór lokalizacji, opracowanie projektu wyspy, zebranie materiałów i narzędzi, pozyskanie roślin, rekrutację uczestników oraz zaplanowanie działań organizacyjnych.

Materiały pomocnicze

Fundacja Sendzimira przygotowała zestaw materiałów edukacyjnych, które mogą wspomóc organizację warsztatów oraz późniejszą opiekę nad wyspami filtracyjnymi:

- ▶ „Roślinne wyspy filtracyjne” – broszura informacyjna zawierająca opis procesu tworzenia wyspy krok po kroku, wraz z zaleceniami dotyczącymi doboru gatunków roślin;
- ▶ film instruktażowy z serii „Przestrzeń przyjazna przyrodzie” – dokumentuje jeden z warsztatów prowadzonych przez Fundację i stanowi przystępne wprowadzenie do tematu;
- ▶ „Naturalistyczny zbiornik retencyjny” – broszura omawiająca możliwości zagospodarowania brzegów zbiorników wodnych w sposób sprzyjający różnorodności biologicznej.

SCENARIUSZ WARSZTATU

Warsztat powinien składać się z dwóch części: teoretycznej i praktycznej, zapewniających zarówno pogłębienie wiedzy uczestników, jak i możliwość zastosowania zdobytych informacji w działaniu. Warsztat można przeprowadzić w przestrzeni publicznej, przy zbiorniku wodnym (np. oczku wodnym, stawie miejskim, zbiorniku retencyjnym), bądź w ramach wydarzenia edukacyjnego z elementem demonstracyjnym.

Czas trwania warsztatu

Łączny czas trwania: 4 godziny, z krótką przerwą pomiędzy częścią teoretyczną a praktyczną.

Część teoretyczna

Cele części teoretycznej

- ▶ Wprowadzenie uczestników w tematykę roślinnych wysp filtracyjnych jako przykładu rozwiązań opartych na przyrodzie (ang. *nature-based solutions*).
- ▶ Wyjaśnienie, w jaki sposób rośliny hydrofitowe wspierają procesy oczyszczania wody oraz jakie znaczenie mają dla ekosystemów wodnych.
- ▶ Przedstawienie zasad projektowania i lokalizacji wysp oraz najczęściej stosowanych materiałów.

Zakres tematyczny

- ▶ Co to są wyspy filtracyjne i jak działają.
- ▶ Gatunki roślin hydrofitowych wykorzystywanych do oczyszczania wody.
- ▶ Rola wysp w poprawie jakości wody, zwiększaniu bioróżnorodności i retencji.
- ▶ Wskazówki dotyczące lokalizacji, zakotwiczenia i pielęgnacji wysp.
- ▶ Możliwości zastosowania w różnych typach zbiorników wodnych.

Forma realizacji

- ▶ Prezentacja multimedialna (z wykorzystaniem rzutnika lub plansz edukacyjnych) przeprowadzona w plenerze lub pod dachem w pobliżu miejsca budowy wyspy.
- ▶ Możliwość pokazania krótkiego filmu edukacyjnego.
- ▶ Dostosowanie treści do grupy docelowej (dzieci, młodzież, osoby dorosłe, seniorzy).

Część praktyczna

Cele części praktycznej

- ▶ Nabycie umiejętności budowy prostej pływającej wyspy filtracyjnej.
- ▶ Bezpośrednie doświadczenie pracy z materiałami i roślinami.
- ▶ Integracja i współdziałanie w grupie.

Zakres działań praktycznych

- ▶ Przygotowanie materiałów i narzędzi – uczestnicy uczą się, z czego można zbudować wyspę.
- ▶ Budowa konstrukcji nośnej wyspy – łączenie elementów pływających, przygotowanie miejsca na nasadzenia.
- ▶ Nasadzenie roślin – wybór odpowiednich gatunków (np. pałka wodna, tatarak, kosaciec żółty), umieszczanie ich w strukturze wyspy.
- ▶ Kotwiczenie wyspy – pokaz bezpiecznego umieszczenia wyspy w zbiorniku (przy brzegu lub na środku), wskazanie możliwych metod stabilizacji.
- ▶ Wskazówki dotyczące pielęgnacji i obserwacji – omówienie, jak monitorować rozwój wyspy, jak dbać o rośliny i jakie zmiany można zaobserwować w jakości wody.

Organizacja

Uczestników podzielić na kilka grup, przygotować dla nich niezbędne materiały, rękawice i narzędzia, stoły do pracy. Każda grupa powinna pracować nad swoją wyspą lub nad jednym modułem większej instalacji. Działania powinny odbywać się pod okiem m.in. dwóch prowadzących (np. edukator przyrodniczy, ogrodnik, specjalista od rozwiązań opartych na przyrodzie).